

Onderzoeksopbrengsten 2025-2026

Bundel bij het WOA-vo/mbo eindsymposium van 22 juni 2026

14

onderzoeken

VO en mbo

praktijkgericht onderzoek

Amsterdam

leren en delen

Leeswijzer

Deze bundel geeft een eerste indruk van de onderzoeken die tijdens het WOA-vo/mbo eindsymposium van 22 juni 2026 zijn gedeeld. Bij elk onderzoek staat eerst kort waar het onderzoek over gaat, wat het heeft opgeleverd en hoe het mogelijk verder gebruikt kan worden. Daarna volgt de poster van de onderzoeksdocent of onderzoeksdocenten.

De teksten zijn redactioneel samengevat op basis van het materiaal dat rond het symposium is gedeeld: posters, pitches en toelichtingen. Zo wordt zichtbaar welke vragen in de Amsterdamse onderwijspraktijk leven en welke inzichten, werkwijzen en vervolgstappen deze onderzoeken hebben opgeleverd.

Onderzoek in en voor de Amsterdamse onderwijspraktijk

De Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam vo/mbo verbindt vragen uit de onderwijspraktijk met onderzoekend werken in school. Onderzoeksdocenten werken aan vraagstukken die herkenbaar zijn voor collega's, schoolleiders en nieuwe deelnemers. De opbrengsten zijn praktisch, soms nog in ontwikkeling en juist daardoor bruikbaar als startpunt voor gesprek, verdieping en verdere ontwikkeling.

Deze bundel is bedoeld als overzichtelijke websitebijlage bij het eindsymposium van 22 juni 2026. Per onderzoek is een korte duiding opgenomen, gevolgd door de poster die tijdens het symposium is gedeeld. De posters behouden daarmee hun eigen stem en vorm, terwijl de korte teksten helpen om snel zicht te krijgen op de kern van het onderzoek.

Inhoud

Nr.	Onderzoek	Onderzoekers	School
1	Help mij het zelf te doen: leesvaardigheid en zelfredzaamheid bij ADHD	Paula Eftimov-Beekink	Montessori Lyceum Amsterdam
2	De burgerschapsopdracht en de democratie op het MLA	Willem van der Plas	Montessori Lyceum Amsterdam
3	Van dopamine-kick naar rustige focus	Ruben Slagter	Montessori Lyceum Oostpoort
4	Themaweken veiligheid	Maaïke Noijons	Montessori Lyceum Oostpoort, ISK 16+
5	Kunst in Mondiaal Perspectief	Simone Sarah de Boer	Open Schoolgemeenschap Bijlmer
6	Van buikrolsprong naar Fosburyflop	Gideon van Luyn en Wessel Smit	Spinoza Lyceum
7	Professionele leergemeenschappen als motor voor een lerende cultuur	Sijmen Bastmeijer en Jan-Mark Janmaat	Spinoza20first
8	Het onderwijsleergesprek over gevoelige historische onderwerpen	Bregje Prent	Het 4e Gymnasium
9	Dialogoog in de klas	Henri Boer	ALASCA
10	Diagnosticeren of filosoferen?	Wiebe Sabelis	ALASCA
11	Is het nu wel goed?	Myrthe Hommes en Michiel Heitink	Spring High
12	Van scholing voor docenten naar duurzame verandering binnen de school	Vera Vis en Imke Spruit	ROC van Amsterdam
13	Optimalisatie intake	Ruben van Lent en Sofie Kusters	ROC van Amsterdam en Flevoland
14	Call me, maybe?!	Loes Faber en Sarah Yousfi	MBO College Zuidoost

Help mij het zelf te doen: leesvaardigheid en zelfredzaamheid bij ADHD

Onderzoekers: Paula Eftimov-Beekink

School: Montessori Lyceum Amsterdam

Thema: Leesvaardigheid, zelfregulatie en ondersteuning

Onderzoeksvraag

Hoe kunnen wij de zelfredzaamheid van leerlingen met ADHD en leesproblemen vergroten?

Waar gaat dit onderzoek over?

Dit onderzoek richt zich op leerlingen met ADHD die bij leestaken sneller afgeleid raken, de samenhang van teksten verliezen of leesopdrachten uitstellen. Via observaties, interviews en hardopdenksessies is onderzocht welke ondersteuning leerlingen nodig hebben om doelgerichter te lezen en meer vertrouwen te krijgen in hun eigen aanpak.

Wat levert het op?

De opbrengst is een praktische ondersteuningskaart voor leestaken. De kaart bevat concrete strategieën, zoals klein beginnen met een leesopdracht, aandacht reguleren en informatie stap voor stap verwerken. Daarmee wordt niet alleen gewerkt aan leesvaardigheid maar ook aan zelfstandigheid, zelfvertrouwen en gevoel van competentie.

Vervolg of bruikbaarheid

De ondersteuningskaart wordt verder ontwikkeld en getest in de onderwijspraktijk.

Montessori Lyceum
Amsterdam

WOA vo/mbo
werkplaats onderwijsonderzoek amsterdam

Leesvaardigheid en zelfredzaamheid bij ADHD

Paula Eftimov-Beekink

Docent Nederlands, Montessori Lyceum Amsterdam

Hoe kunnen wij de zelfredzaamheid van leerlingen met ADHD en leesproblemen vergroten?

1. Probleemstelling

Leren begint met lezen. Om opdrachten te begrijpen, informatie te verwerken en nieuwe kennis op te bouwen, moeten leerlingen teksten effectief kunnen lezen en begrijpen. Voor leerlingen met ADHD vormt begrip lezen vaak een extra uitdaging. ADHD gaat regelmatig gepaard met concentratieproblemen en moeilijkheden in de informatieverwerking. Leerlingen raken sneller afgeleid, verliezen de samenhang van een tekst uit het oog of onthouden belangrijke informatie minder goed. Hierdoor kost lezen meer energie en inspanning, wat kan leiden tot frustratie, onzekerheid en minder vertrouwen in eigen kunnen.

2. Context

Op het Montessori Lyceum Amsterdam staan vertrouwen, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid centraal. Vanuit de gedachte van Maria Montessori, "Help mij het zelf te doen", sluit dit onderzoek aan bij de vraag hoe leerlingen met ADHD zelfstandiger kunnen lezen en leren.

3. Onderzoeksmethode

Met behulp van observaties, interviews en hardop-denksessies is onderzocht welke leesuitdagingen leerlingen met ADHD ervaren.

4. Resultaten tot nu toe

Veel leerlingen met ADHD stellen leesopdrachten uit. De omvang van een tekst of de verwachting langdurig geconcentreerd te moeten lezen, wordt vaak als overweldigend ervaren. Dit uitstelgedrag leidt vervolgens tot tijdsdruk, stress en een minder effectieve verwerking van de tekst.

5. Verworven inzichten

- Leerlingen met ADHD ervaren meer stress bij het lezen.
- Leerlingen vertonen uitstelgedrag.
- Het zelfvertrouwen en de zelfredzaamheid nemen af.

6. Vervolg van het onderzoek

Op basis van deze bevindingen wordt een praktische ondersteuningskaart ontwikkeld die leerlingen tijdens leestaken begeleidt. De kaart biedt concrete strategieën om doelgerichter te lezen, de aandacht beter te reguleren en teksten effectiever te verwerken. Een voorbeeld is de **vijfminutenregel**: door slechts **vijf minuten** met een taak te beginnen, wordt de drempel lager en komt een leerling gemakkelijker in actie.

Doel: de leesvaardigheid, zelfstandigheid en het zelfvertrouwen van leerlingen met ADHD versterken.

— Help mij het zelf te doen. —

De burgerschapsopdracht en de democratie op het MLA

Onderzoekers: Willem van der Plas

School: Montessori Lyceum Amsterdam

Thema: Burgerschap en democratische schoolcultuur

Onderzoeksvraag

Welke onderdelen van de schoolorganisatie van het MLA worden als minst democratisch ervaren door leerlingen en docenten, en hoe kunnen deze worden verbeterd?

Waar gaat dit onderzoek over?

De burgerschapsopdracht biedt een kans om leerlingen meer invloed te geven op de school als oefenplaats voor democratie. In dit verkennende onderzoek zijn gesprekken gevoerd met schoolleiding, docenten, onderwijsondersteunend personeel en leerlingen om zicht te krijgen op hoe democratisch de schoolorganisatie wordt ervaren.

Wat levert het op?

Uit de eerste verkenning blijkt dat er verschillend wordt gedacht over het democratisch gehalte van de school en over waar verbetering nodig is. Mogelijke vervolgrichtingen zijn de manier waarop leerlingenfeedback via de leerlingenraad wordt verwerkt, de werking van de jongerenrechtbank en de inspraak van leerlingen bij de totstandkoming van de werkweek.

Vervolg of bruikbaarheid

Het vervolg bestaat uit wereldcafés met betrokkenen en verdiepend onderzoek naar een gekozen onderdeel.

De burgerschapsopdracht en de democratie op het MLA

Willem van der Plas

Montessori Lyceum Amsterdam

Welke onderdelen van de schoolorganisatie van het MLA worden als minst democratisch ervaren door leerlingen en docenten, en hoe kunnen deze worden verbeterd?

1. Probleemstelling

De burgerschapsopdracht biedt een kans om de invloed die leerlingen uit kunnen oefenen in school te vergroten. In de praktijk blijkt dat leerlingen vaak nog beperkt betrokken zijn bij besluitvorming en ontwikkeling.

2. Context

Het MLA benadert onderwijs en burgerschap vanuit de montessorigedachte 'help mij het zelf te doen'. Leerlingen krijgen vertrouwen en verantwoordelijkheid, waardoor zij leren om keuzes te maken.

3. Onderzoeksmethode

Verkennde gesprekken met schoolleiding, docenten, onderwijsondersteunend personeel en leerlingen. Analyse van die resultaten om tot een selectie te komen voor verder onderzoek.

4. Resultaten

Interviews over inspraak in organen, participatie in de praktijk, democratische vorming en leerlingenfeedback.

Drie onderwerpen verder onderzoeken:

- 1 Hoe wordt leerlingenfeedback verwerkt door de leerlingenraad?
- 2 Hoe kan de werking van de jongerenrechtbank in de bovenbouw worden verbeterd?
- 3 Inspraak van leerlingen over de totstandkoming van de werkweek.

5. Verworven inzichten

- Er wordt zeer verschillend gedacht over het democratisch gehalte van het MLA.
- Er is een duidelijk onderscheid te maken wat betreft de prioriteiten ten aanzien van behoefte aan verbetering.

6. Voortzetting

Naar aanleiding van de verkennende gesprekken worden wereldcafés georganiseerd met de betrokkenen. Op basis daarvan volgt verder onderzoek naar een bepaald onderdeel.

Doel: meer inzicht krijgen in democratische processen binnen het MLA en aanknopingspunten vinden voor verbetering.

Van dopamine-kick naar rustige focus

Onderzoekers: Ruben Slagter

School: Montessori Lyceum Oostpoort

Thema: Mentale rust, aandacht en schoolcultuur

Onderzoeksvraag

Wat kan Mindfulness Light betekenen voor leerlingen op Montessori Lyceum Oostpoort?

Waar gaat dit onderzoek over?

Dit onderzoek verkent hoe korte rustmomenten leerlingen kunnen helpen in een schoolcontext waarin prikkels, stress en sociale media voortdurend aandacht vragen. De doelgroep bestaat uit leerlingen van Montessori Lyceum Oostpoort, waaronder een kwetsbare Nieuwkomersgroep met veel stress, trauma en ontheemding.

Wat levert het op?

Er zijn hartslagmetingen, enquêtes, interviews en video ingezet. De meetgegevens lieten weinig verandering zien in hartslag en enquêtescores, maar de verhalen van leerlingen geven een andere laag. Rust werd wel ervaren, maar niet door iedereen even sterk. Een belangrijke opbrengst is dat de docent zelf een sleutelrol heeft. De techniek werkt niet als losse methode, maar vraagt om voorbeeldgedrag, veiligheid en herhaling.

Vervolg of bruikbaarheid

Kleine rustmomenten kunnen worden uitgetoetst als waardevolle gewoonte binnen de schooldag.

VAN DOPAMINE KICK NAAR RUSTIGE FOCUS

Onderzoek naar Mindfulness Light op het Montessori Lyceum Oostpoort

1. HET PROBLEEM: DE STRIJD TUSSEN RUST EN RUIS

DE PARADOX VAN DE PUBER

Mindfulness werkt goed voor volwassenen (minder stress, lager verloop), maar het puberbrein is verslaafd aan dopamine-kicks van sociale media.

Hoe verleid je een puber tot stilte, terwijl de wereld om hem heen schreeuwt om aandacht?

ONZE DOELGROEP:

Leerlingen van het Montessori Lyceum Oostpoort, waaronder een kwetsbare Nieuwkomersgroep met veel stress, trauma en ontheemding.

2. DE ZOEKTOCHT: HOE METEN WE RUST?

Om te begrijpen wat er in het puberbrein gebeurt, hebben we verschillende instrumenten ingezet:

HARTSLAGMETER

Stress identificeren voor en na de rustmomenten.

ENQUÊTE

Grote groep leerlingen bevragen over hun gevoelens.

INTERVIEWS

Individuele verhalen en ervaringen ophalen.

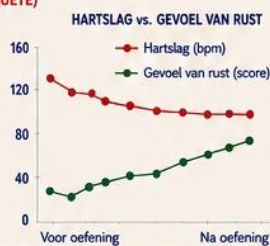
VIDEO

Beelden delen om de resultaten zichtbaar te maken.

3. DE VERRASSENDE INZICHTEN: WAT ZAGEN WE?

A. DE HARDE CIJFERS (HARTSLAG & ENQUÊTE)

- De realiteit: De meeste leerlingen zitten in chronische stress (hartslag >100 bpm, vaak >140 bpm!).
- De ontuchtering: Het verschil in hartslag voor en na de mindfulness-oefeningen was nauwelijks meetbaar. De enquêtes bevestigden dit beeld: de cijfers waren niet overtuigend.

DE REALITEIT IN CIJFERS:

Stress blijft hoog, de verandering is klein.

B. DE MENSELIJKE MAAT (INTERVIEWS & VIDEO)

- Het grote contrast: Waar de cijfers negatief waren, waren de verhalen positief! Leerlingen vertelden dat ze de rust wel degelijk fijn vonden.
- De kanttekening: De meest enthousiaste leerlingen stonden vrijwillig in de rij om op camera te praten. De video liet ook zien dat niet alle klassen even ontvankelijk waren.

DE ERVARING IN VERHALEN:

Rust wordt gevoeld, maar niet iedereen doet mee.

4. DE GOUDEN TIP: DE SLEUTEL TOT SUCCES

HET GEHEIM ZIT NIET IN DE TECHNIEK, MAAR IN DE DOCENT.

THEORETISCH
BLIJVEN WERKT NIET.

DOE HET VOOR: Als de docent authentiek rust uitstraalt, voelen leerlingen dat aan. Alleen dan ontstaat de veilige ruimte die nodig is om het puberbrein te verleiden tot rust.

5. CONCLUSIE & VERVOLG

Mindfulness voor jongeren is geen wondermiddel op de hartslagmeter, maar het gevoel van rust is echt voor de leerlingen.

De meetgegevens lieten weinig verandering zien in hartslag en enquêtescores.

De weg naar een rustig brein is niet lineair. Verandering ontstaat stap voor stap en verschilt per leerling.

De ideale vorm vraagt om geduld, herhaling en een bevlogen docent. Kleine rustmomenten kunnen uitgroeien tot een waardevolle gewoonte.

Themaweken veiligheid

Onderzoekers: Maaike Noijons

School: Montessori Lyceum Oostpoort, ISK 16+

Thema: Veilige school en discriminatie bespreekbaar maken

Onderzoeksvraag

Hoe behandel je discriminatie met je klas wanneer je nog geen gemeenschappelijke taal hebt?

Waar gaat dit onderzoek over?

Op de 16+ afdeling van de ISK spelen onderwerpen als discriminatie, veiligheid en respect vanaf het begin van het schooljaar. Tegelijkertijd is het lastig om hierover met leerlingen te spreken wanneer er nog nauwelijks een gedeelde taal is. Dit onderzoek zoekt naar een vorm waarin het thema toch structureel, toegankelijk en teamgericht behandeld kan worden.

Wat levert het op?

De opbrengst is draagvlak voor themaweken rond veiligheid en respect. Samen met collega's zijn mappen gevuld met lessen die tijdens deze weken kunnen worden gebruikt. Het onderzoek laat zien dat collega's behoefte hebben aan een kapstok, dat de noodzaak locatiebreed wordt gedeeld en dat incidentgericht handelen kan worden aangevuld met een meer preventieve aanpak.

Vervolg of bruikbaarheid

Het vervolg richt zich op invoering, taakverdeling en evaluatie van de themaweken.

Themaweken veiligheid

Maaïke Noijons – 2^e jaars WOA
Montessori Lyceum Oostpoort, 16+ ISK

Onderzoeksvraag

Hoe kunnen we op de 16+ ISK via themaweken structureel aandacht besteden aan veiligheid, respect en discriminatie, ook wanneer leerlingen nog beperkt Nederlands spreken?

1

Probleemstelling

Op school wordt door leerlingen onderling gediscrimineerd. Dat kan gaan over huidskleur, nationaliteit, religie, sekse of seksualiteit. Dit is met leerlingen op de 16+ ISK lastig te bespreken, omdat er aan het begin van het schooljaar nog geen gedeelde taal is of het Nederlands nog minimaal is.

2

Context

Ik werk op de 16+ afdeling van de ISK, onderdeel van het MLO. De 16+ ISK heeft een eigen locatie. Onze ISK-leerlingen hebben een diverse achtergrond en stromen uit naar mbo of hbo, afhankelijk van hun eerdere scholing in het land van herkomst.

3

Onderzoeksmethode

Lessen rond discriminatie, veiligheid en respect ontwikkelen en uitproberen. Een werkbaar opzet maken voor themaweken. In teambijeenkomsten de themaweken presenteren en samen verder bouwen aan de lesstructuur. Tegelijk werken aan borging van de voortgang van het project.

4

Resultaten tot nu toe

Er is draagvlak gecreëerd voor themaweken waarin we teambreed het thema veiligheid en respect in lessen willen behandelen. Samen met collega's zijn mappen gevuld met lessen die tijdens deze themaweken kunnen worden gebruikt. Daarnaast wordt gewerkt aan taakuren en organisatie, zodat de voortgang gewaarborgd blijft. Ondanks alle medewerking van collega's is het helpend als iemand deze weken structureel kan aansturen.

5

Verworven inzichten

- Collega's willen graag een kapstok om lessen over discriminatie en veiligheid in hun lessen te behandelen.
- Collega's zien de noodzaak om dit locatiebreed aan te bieden. Nu wordt vaak naar aanleiding van incidenten gehandeld in plaats van structureel.
- Collega's zijn bereid om mee te ontwikkelen aan lessen, bijvoorbeeld in teamtijd.

6

Voortzetting onderzoek

Docenten en de deelschoolleider staan achter de invoering van de themaweken in het komende schooljaar. Er volgt overleg over taakverdeling om invoering, voortzetting en evaluatie te waarborgen. Daarnaast kijkt een collega die verantwoordelijk is voor teamleren op afstand mee.

Doel: veiligheid, respect en bewustwording rond discriminatie structureel een plek geven binnen de 16+ ISK.

Kunst in Mondiaal Perspectief

Onderzoekers: Simone Sarah de Boer

School: Open Schoolgemeenschap Bijlmer

Thema: Kunstonderwijs, representatie en multiperspectiviteit

Onderzoeksvraag

Welke ontwerpprincipes vormen de voorwaarden voor een effectieve KiMP-les?

Waar gaat dit onderzoek over?

Dit onderzoek onderzoekt hoe het kunstonderwijs kan worden uitgekapt naar een meervoudig perspectief. De aanleiding is dat leerlingen zich niet altijd herkennen in het bestaande kunstonderwijs en dat docenten zoeken naar praktische handvatten om kunst minder eurocentrisch en meer verbonden met de leefwereld van leerlingen te behandelen.

Wat levert het op?

In het eerste onderzoeksjaar is gewerkt aan een gemeenschappelijk KiMP-werkkader voor docenten. Via workshops, interviews, focusgroepen en analyse van methoden komen voorlopige ontwerpprincipes naar voren, zoals eigenaarschap voor leerlingen en docenten, veiligheid voor open gesprekken, aandacht voor materialiteit en technieken, globale ontwikkelingen en diepteboringen in plaats van een uitsluitend chronologische benadering.

Vervolg of bruikbaarheid

Het vervolg bestaat uit gesprekken met leerlingen, het testen van ontwerpprincipes en het zoeken naar alternatieven voor de chronologische tijdlijn.

KUNST IN MONDIAAL PERSPECTIEF

Het kunstonderwijs uitklappen naar een meervoudig perspectief

Simone Sarah de Boer

13 maart 2025
Workshop KIMP - VONKC-DAG

9 mei 2025
Onderzoeksvoorstel WOA ingediend

15 mei 2025
Evaluatie KIMP- Workshop Maria Hermanussen

16 juni 2025
Onderzoeksvoorstel aangenomen

15 september 2025
Eerste bijeenkomst WOA

13 oktober 2025
Tweede bijeenkomst WOA

17 oktober 2025
Kennismaking expertisegroep KIMP

10 november 2026
Derde bijeenkomst WOA

24 november 2025
Interview Melina Ruijter

28 november 2025
Expertise KIMP: kennismaking

2 februari 2026
Vierde bijeenkomst WOA
PITCH voortgang onderzoek

9 februari 2026
Workshop KIMP - VONKC-DAG
Kennismaking Mirella Kloosterman

2 maart 2026
Vijfde bijeenkomst WOA

12 maart 2026
Interview Kitty Zijlmans

16 maart 2026
Interview José Voorn

1 mei 2026
Kitty Zijlmans Coding opstellen

19 mei 2026
Vakgroep presentatie

12 juni 2026
Focusgroep Museum Arnhem

Onderzoeksvraag

Welke ontwerpprincipes vormen de voorwaarden voor een effectieve KIMP-les?

Probleem

Leerlingen voelen zich niet gerepresenteerd in het huidige kunstonderwijs;
Docenten weten niet hoe ze hun onderwijs diverser kunnen maken;
Opleidingen sluiten beperkt aan op de vraag om het onderwijs minder euro-
centrisch te maken;
Theoretische denkkaders zonder praktische handvatten;
Aanpassingen in het curriculum zorgen voor schuring en discussie.

Wens onderzoeksjaar 1

Gemeenschappelijke KIMP-werkkader voor docenten in kaart brengen.

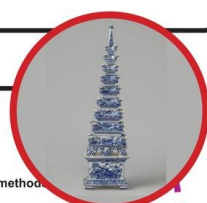
"KIMP omschrijft de noodzaak om kunst te erkennen als het product van eeuwenlange interculturele uitwisseling"
(Kitty Zijlmans, Emeritus Hoogleraar World Area Studies)

"In the 19th-century, the linear idea of time became dominant, forever changing how those in the West experience the world"
(Emily Thomas, Professor of philosophy Durham University)

Open Schoolgemeenschap Bijlmer is een school met een hyperdiverse populatie van 1200 leerlingen gesitueerd in Amsterdam Zuid Oost. Ontmoeting staat in ons onderwijs centraal. Ontmoeting tussen verschillende niveaus, culturen, leraar en leerling. Dit wordt vormgegeven door de heterogene onderbouw, de kring als ontmoetingsplek voor dialoog en docenten die relatie voor prestatie plaatsen.

Codes voor analyse

Vraag 1: Vanuit welk uitgangspunt vliegen methodemakers de inhoud aan?
Vraag 2: Welke kunstenaars en thema's worden behandeld om de eindtermen te bereiken in de huidige methoden?
Vraag 3: Met welke taal worden kunstwerken/ thema's uitgewerkt?
Vraag 4: In hoeverre worden kunstwerken/thema's benaderd als een meervoudig verbonden wereldwijd fenomeen?
Vraag 5: In hoeverre wordt het kunstwerk/thema als een open verhaal gepresenteerd; in tegenstelling tot een verhaal dat gefixeerd is in tijd en betekenis?
Vraag 6: Wiens perspectief is aan het woord?

"Je moet eerst de leefwereld van de leerlingen uitnodigen in het klaslokaal voordat je hun blik kan openen naar nieuwe perspectieven"
(Mirella Kloosterman, docent VO Ter Apel)

Focusgroep (deel I)

Eigenaarschap voor leerlingen en docenten centraal stellen
Taboes doorbreken bij leerlingen én collega's
Veiligheid als voorwaarde voor open gesprekken
KIMP gaat niet alleen over thematiek maar ook materialiteit en technieken
Focus op lokale ontwikkelingen.
Dieptebooringen in plaats van een chronologische benadering

"Intercultureel onderwijs benadrukt niet de verschillen, maar veeleer de connecties tussen culturele groepen, hun saamhorigheid via een gedeelde identiteit en de flexibiliteit in het vormen van nieuwe culturele identiteiten"
(Hoogleraar pedagogische wetenschappen, Universiteit Leuven)

Volgend jaar:

In gesprek met leerlingen
Opstellen en testen van ontwerpprincipes
Op zoek naar een alternatief model voor de chronologische tijdlijn
Op zoek naar bestaande KIMP methoden in het buitenland

Van buikrolsprong naar Fosburyflop

Onderzoekers: Gideon van Luyn en Wessel Smit

School: Spinoza Lyceum

Thema: Samenwerkend leren en daltononderwijs

Onderzoeksvraag

Hoe kunnen we collega-Spinoza-docenten ondersteunen om de uitgangspunten van samenwerkend leren effectief in te zetten tijdens hun lessen?

Waar gaat dit onderzoek over?

Samenwerkend leren past bij de kernwaarden van het Spinoza Lyceum maar blijkt in de dagelijkse lespraktijk lastig stevig van de grond te krijgen. Het onderzoek laat zien dat docenten het belang ervan herkennen, maar vaak zoeken naar concrete didactische vertaling. Voor leerlingen speelt ook sociale veiligheid een belangrijke rol.

Wat levert het op?

In het onderzoek zijn data, intervisie, focusgroepen, studiedagen, workshops en een Kijkwijzer gebruikt om samenwerkend leren beter hanteerbaar te maken. Een belangrijke opbrengst is dat verandering niet ontstaat door alleen een goed instrument te maken. Er zijn tijd, continuïteit, heldere afspraken en een regiehouder met beslissingsbevoegdheid nodig om een cultuuromslag te ondersteunen.

Vervolg of bruikbaarheid

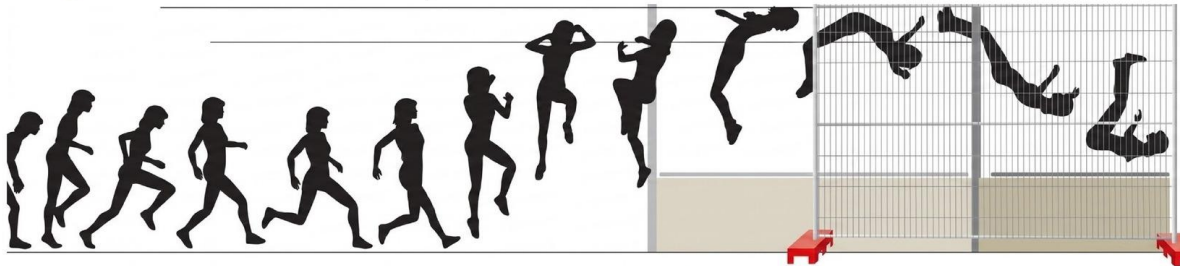
Het advies is om commitment niet te veronderstellen maar afspraken vast te leggen die steun en continuïteit garanderen.

werkplaats
onderwijsonderzoek
amsterdam

Van Buikrolsprong naar Fosburyflop

Gideon van Luyn en Wessel Smit

Probleem

Docenten delen de overtuiging dat samenwerkend leren meerwaarde heeft. Het **centrale probleem** is dat het lastig wordt gevonden om uitgangspunten hiervan in de praktijk te brengen in het klaslokaal.

Het Spinoza Lyceum in Amsterdam Zuid is een **middelbare school** voor mavo, havo en vwo, waar samenwerking een van de vijf kernwaarden is van het onderwijs

Hoofdvraag

“Hoe kunnen we onze collega-Spinoza-docenten ondersteunen om de uitgangspunten van samenwerkend leren effectief in te zetten tijdens hun lessen?”

Methode

Met het veranderingsmodel van Knoster en Lippit (1991) kwamen we tot het plan een PLG te organiseren waarin tijd was om docentcompetentie te ontwikkelen. Van de voorgenomen **vijf bijeenkomsten**, zijn maar **twee bijeenkomsten** gehouden.

	WOA jaar 1	WOA jaar 2	WOA jaar 2	WOA jaar 3	WOA jaar 3
Resultaten	De lat in beeld	Aanloop uitzetten	In de startpositie	De aanloop	De afsprong
	Met een <i>flipover</i> bord, intervisie, focusgroepen, studiedagen, en een <i>workshop</i> , onderzoeken we in samenspraak met collega's en leerlingen een gedeelde aanpak voor <u>samenwerkend leren</u>	Met de <u>Kijkwijzer</u> ondervangen we uitdagingen in de didactiek en tijd, en kunnen we collega's trainen om voortrekker te worden van samenwerkend leren in de school	We herzien de overlegstructuur buiten secties en teams samen met de schoolleiding, zodat tijdens <u>teamontwikkeltijd</u> gewerkt kan worden aan professionalisering	Miscommunicatie over de nieuwe overlegstructuur, verplaatsing van bijeenkomsten, en vrijblijvende opkomst zorgen ervoor dat er bij aanvang van het schooljaar nog <u>geen vaste grond</u> is ontstaan voor teamontwikkeltijd	Een regiehouder die continuïteit en steun waarborgt ontbreekt, ondanks herhaalde verzoeken en overleg met de schoolleiding; ergo: onze <u>afsprong blijft uit</u>

Advies

Veronderstel nooit de commitment van betrokkenen, maar leg afspraken vast die garanderen dat iemand met beslissingsbevoegdheid het project steunt.

Professionele leergemeenschappen als motor voor een lerende cultuur

Onderzoekers: Sijmen Bastmeijer en Jan-Mark Janmaat

School: Spinoza20first

Thema: Professionele leergemeenschappen en lerende cultuur

Onderzoeksvraag

In hoeverre dragen professionele leergemeenschappen bij aan de lerende cultuur op Spinoza20first?

Waar gaat dit onderzoek over?

Dit participatieve actieonderzoek verkent hoe professionele ontwikkeling duurzaam kan worden ingebed in de schoolorganisatie. De aanleiding ligt in bredere vraagstukken rond werkdruk, docententekorten, begeleiding, professionalisering en behoud van personeel in een grootstedelijke onderwijscontext.

Wat levert het op?

De eerste inzichten komen uit ontwikkelgesprekken met startende en nieuwe leraren. Het beeld is dubbel. Enerzijds is er op Spinoza20first veel betrokkenheid, openheid en bereidheid om te leren. Anderzijds ervaren collega's ook druk, chaos en behoefte aan meer houvast. Professionele leergemeenschappen kunnen bijdragen aan een lerende cultuur wanneer er tijd, psychologische veiligheid, gedeeld eigenaarschap en organisatorische borging zijn.

Vervolg of bruikbaarheid

Het vervolg richt zich op het verder ontwikkelen en verbinden van PLG's met de begeleiding en professionalisering binnen de school.

Professionele leergemeenschappen als motor voor een lerende cultuur op Spinoza20first: een participatief actieonderzoek

NAMEN ONDERZOEKERS

- Jan-Mark Janmaat
- Sijmen Bastmeijer

AANLEIDING EN PROBLEEMSTELLING

Het voortgezet onderwijs in grootstedelijke context, en in het bijzonder in Amsterdam, staat onder druk door diversiteit, kansenongelijkheid en docententekorten.

Startende leraren ervaren hoge werkdruk, organisatorische fragmentatie, beperkte begeleiding en een bovengemiddeld hoog verloop.

Spinoza20first beschikt over bouwstenen voor een lerende cultuur, maar de samenhang en duurzaamheid daarvan staan onder druk. In de praktijk is sprake van hoge werkdruk, organisatorische versnippering en een sterke afhankelijkheid van individuele begeleiders, waardoor structureel en collectief leren onvoldoende tot stand komt. Hierdoor blijft uiteindelijk hoe professioneel leren duurzaam kan worden verankerd.

ONDERZOEKSVRAAG

In hoeverre dragen professionele leergemeenschappen bij aan de lerende cultuur op Spinoza20first?

ONDERZOEKSTRUMENTEN

- Literatuuronderzoek
- Semi-gestructureerde interviews met startende en nieuwe leraren
- Focusgroepen om gezamenlijke ervaringen rond PLG's en samenwerking te verkennen

“Door de chaos is er ruimte.”

vs.

“Het voelt een beetje alsof je gewaterboard wordt.”

RESULTATEN TOT NU TOE

voorwaarden en belemmerende factoren voor leren in kaart gebracht

op basis van individuele ontwikkeldoelen, voortkomend uit de ontwikkelgesprekken, onderzoeksgroepen samengesteld

samen met andere starters binnen het thema (pedagoog, didacticus, etc.) op onderzoekende wijze een gezamenlijk probleemstelling en vervolgens een oplossing geformuleerd

gezamenlijke aanpak voor de gekozen oplossing gekozen (lesson study, co-teaching, beeldcoaching, walkthrough)

inventariseren van ontwikkeldoelen en voorkeur voor thema in kaart gebracht wat gezamenlijke

- Startende leraren ervaren een spanning tussen vrijheid en werkdruk/overweldiging.
- De school wordt gewaardeerd om de sfeer, maar organisatorische onduidelijkheid zorgt voor “ruis”.
- Begeleiding door coaches wordt als waardevol ervaren.
- Er is behoefte aan meer structuur, voorspelbaarheid en duidelijke afspraken.
- Leraren willen eigenaarschap en invloed/gestuurd leren met kaders.
- Sociale verbondenheid is belangrijk, maar nog niet structureel georganiseerd.
- Werkplezier komt vooral uit leerlingecontact, maar wordt geremd door organisatie-onduidelijkheid.
- Er is behoefte aan meer gezamenlijk leren en professionele dialoog.
- PLG's worden gezien als kansrijk, maar zijn lastig te implementeren door timing en werkdruk.

VERWORVEN INZICHTEN

- onrust in de organisatie en de afronding van het schooljaar belemmeren een lerende houding en leercultuur en de mogelijkheden om de leergemeenschappen (in de praktijk) op te starten
- de waarde van samen leren is zinvol maar kwetsbaar door veel organisatorische ruis en onduidelijkheid
- professionele leergemeenschappen hebben potentie, mits er ruimte, structuur en gedeeld eigenaarschap ontstaat

DURF

SAMEN
TE
LEREN

Het onderwijsleergesprek over gevoelige historische onderwerpen

Onderzoekers: Bregje Prent

School: Het 4e Gymnasium

Thema: Multiperspectiviteit, geschiedenis en dialoog

Onderzoeksvraag

Hoe kan professionalisering van docenten bijdragen aan onderwijsleergesprekken over gevoelige historische onderwerpen?

Waar gaat dit onderzoek over?

Dit onderzoek richt zich op de vraag hoe docenten beter toegerust kunnen worden om onderwijsleergesprekken te voeren over gevoelige historische onderwerpen. Centraal staan multiperspectiviteit, de ethische dimensie en het zorgvuldig begeleiden van gesprekken waarin leerlingen verschillende waarden en perspectieven inbrengen.

Wat levert het op?

In de OntwerpAteliers werkten twaalf docenten aan concrete handvatten, gesprekstechnieken, gezamenlijke reflectie en lesontwerp. De evaluatie laat zien dat docenten vooral de uitwisseling met vakgenoten, duidelijke kaders zoals artikel 1 van de Grondwet en het vooraf bespreken van gespreksregels waardevol vinden. Verbeterwensen liggen bij meer oefening en verdieping van gesprekstechnieken.

Vervolg of bruikbaarheid

De inzichten kunnen worden gebruikt bij vervolprofessionalisering en bij lessen over gevoelige historische onderwerpen.

Het onderwijsleergesprek over gevoelige historische onderwerpen

👤 Bregje Prent, 2026

✉ Interesse in deelname OntwerpAtelier? mail: b.prent@het4e.nl

Probleem

Probleemstelling:

'Juf, volgens mijn vader kan je niet spreken over de Armeense genocide, wat vindt u daarvan?', vroeg een 5-VWO leerling mij toen wij het ontstaan van het Turkse Rijk bespraken. Een spannende opmerking voor een geschiedenisdocent die je on the spot voor een dilemma plaatst: bespreek je het één op één, met de hele klas in een onderwijsleergesprek, of laat je het gaan?

School:

Het 4e gymnasium is mijn school. Een school die staat voor inclusief en gymnasiaal onderwijs. Een plek waar kansengelijkheid hoog in het vaandel staat.

Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag:

Hoe kan professionalisering voor docenten gericht op dialogisch onderwijs over gevoelige historische onderwerpen gecombineerd met expliciete instructie over multiperspectiviteit en de ethische dimensie bijdragen aan de vergroting van de vaardigheid van docenten in het voeren van deze gesprekken en aan inzichten van leerlingen in de multiperspectiviteit en waarden die aan de orde zijn bij gevoelige historische onderwerpen?

Methode

Onderzoeksinstrumenten voor deelonderzoek:

Draagt deelname aan een professionaliseringsprogramma ertoe bij dat docenten beter toegerust zijn voor het voeren van een dialogisch onderwijsleergesprek over gevoelige onderwerpen?

- Vragenlijst voorafgaand aan de bijeenkomsten
- Individuele interviews na afloop van de bijeenkomsten

Aanbevelingen

Uitspraken docenten:

"Ervaringen uitwisselen met collega's van je vakgebied van andere (Esprit) scholen is iets wat te weinig gebeurt en wat ik erg waardevol vind"

"De grondwet als uitgangspunt maakt het heerlijk overzichtelijk wanneer je moet ingrijpen in een discussie"

"Voor een discussie samen de regels opstellen, ik als docent bewaak deze regels en probeer leerlingen uit te nodigen deel te nemen."

"De handige tips die we kregen voor het bespreken van een moeilijk onderwerp, vervolgens de opdrachten voor een lesplan, de theorie, waarbij we de grondwet als uitgangspunt namen, begrenzen en uitnodigen, veel goede gesprekken met elkaar over dit onderwerp".

Aanbevelingen klas

- Sta stil bij 'waarom'
- Bespreek regels van een goede dialoog én projecteer tijdens het gesprek
- Stel vragen die voor zekere distantie zorgen (welke meningen zullen er bestaan in maatschappij over..)
- Maak een gespreksdiagram (met verschillende kleuren voor: **meningen**, én voor **waarden** die erachter de meningen schuil gaan)
- Zorg voor een afsluiting (maar écht!)

Resultaten

Resultaten praktijkevaluatie:

In totaal hebben twaalf docenten meegedaan aan de OntwerpAteliers. Zes docenten hebben vragen van een gestructureerde vragenlijst beantwoord. Docenten zijn vooral positief over: - concrete handvatten en gesprekstechnieken - gezamenlijke reflectie - ontwikkeling van gespreksvaardigheden. Ook uitwisseling tussen scholen en vakgenoten wordt als zeer waardevol ervaren. Duidelijke kaders (zoals de Artikel 1 van de grondwet en het bespreken van gezamenlijke klassenregels) bieden houvast bij gevoelige gesprekken. De combinatie van theorie, lesontwerp en praktijkopdrachten wordt positief beoordeeld. De opgedane kennis wordt toegepast in de klas, bijvoorbeeld bij: - het opstellen van gespreksregels -het begeleiden van discussies - het stimuleren van leerlingparticipatie. Verbeterpunten zijn: meer oefening en verdieping van de gesprekstechnieken.

b.prent@het4e.nl

Dialoog in de klas

Onderzoekers: Henri Boer

School: ALASCA

Thema: Burgerschap, dialoog en betekenisvolle gesprekken

Onderzoeksvraag

Welke helpende en belemmerende factoren ervaren leerlingen en docenten bij het voeren van dialoog in de klas op ALASCA?

Waar gaat dit onderzoek over?

ALASCA biedt binnen vakoverstijgende modules veel aanknopingspunten voor dialoog over maatschappelijke vraagstukken. Toch blijkt dat dergelijke gesprekken minder vaak plaatsvinden dan de onderwijsvisie doet vermoeden. Dit mixed-methods onderzoek combineert vragenlijsten onder leerlingen en docenten met focusgroepinterviews.

Wat levert het op?

Er is een stevige pedagogische basis. Leerlingen en docenten ervaren de klas vaak als respectvol en redelijk veilig. Tegelijkertijd zijn er duidelijke belemmeringen: grote groepen, steeds dezelfde leerlingen aan het woord, beperkte dialoogervaring, handelingsverlegenheid bij docenten, gevoelige onderwerpen en het ontbreken van vaste routines en gespreksstructuren.

Vervolg of bruikbaarheid

De opbrengsten worden gebruikt om ontwerpprincipes te ontwikkelen voor een dialoogtraining voor docenten.

Wat helpt en belemmert betekenisvolle gesprekken op ALASCA?

Henri Boer – ALASCA Amsterdam

Probleem

PROBLEEMSTELLING

Burgerschap neemt een belangrijke plaats in binnen het onderwijs van ALASCA. Via vakoverstijgende modules werken leerlingen aan maatschappelijke vraagstukken en worden zij uitgenodigd om verschillende perspectieven te onderzoeken. Deze opzet biedt veel mogelijkheden voor dialoog in de klas. Toch geven zowel leerlingen als docenten aan dat dergelijke gesprekken in de praktijk minder vaak plaatsvinden dan wenselijk. Hierdoor blijft een belangrijk deel van de potentie van het burgerschapsonderwijs onbenut.

KORTE BESCHRIJVING SCHOOL
ALASCA Amsterdam

- Openbare havo-, vwo- en IB-school
- Onderwijs in grote leergroepen met co-teaching
- Sterke focus op burgerschap en persoonsvorming
- Onderwijs via betekenisvolle modules

Onderzoeksvraag

WAAROM DIALOOG?

Dialoog biedt leerlingen de mogelijkheid om verschillende perspectieven te verkennen, kritisch na te denken over maatschappelijke vraagstukken en democratische vaardigheden te ontwikkelen.

Leerlingen leren democratie niet alleen door erover te leren, maar vooral door haar te oefenen in gesprek met anderen.
(Hess & McAvoy, 2015)

Hoofdvraag

Welke helpende en belemmerende factoren ervaren leerlingen en docenten bij het voeren van dialoog in de klas op ALASCA?

Deelvragen

1. Wat verstaan leerlingen en docenten onder dialoog?
2. Welke factoren bevorderen dialoog tijdens de les?
3. Welke factoren belemmeren dialoog tijdens de les?
4. Welke ontwerpprincipes kunnen worden gebruikt bij het ontwikkelen van een dialoogtraining voor docenten?

Methode

Vragenlijsten

- Leerlingen: N = 124
- Docenten: N = 26

Focusgroepen

- Leerlingen
- Docenten

Analyse

- Kwantitatieve analyse
- Thematische analyse

De resultaten voor de vragenlijsten vormden de basis voor de focusgroepinterviews

Resultaten

Wat staat dialoog in de weg?

Structuur en organisatie

- Grote groepen maken actieve deelname lastig
- Vaak zijn dezelfde leerlingen aan het woord

Vaardigheden en ervaring

- Leerlingen hebben weinig ervaring met dialoog
- Docenten ervaren handelingsverlegenheid

Veiligheid en gevoelige onderwerpen

- Niet iedereen voelt zich vrij om een afwijkende mening te geven
- Sommige onderwerpen worden als spannend ervaren

Didactische inrichting

- Er ontbreken vaste routines en gespreksstructuren

DIALOOG
IN CIJFERS

LEERLINGEN

24%
ervaart regelmatig dialogen

LEERLINGEN

70%
ervaart respect voor
andere meningen

DOCENTEN

73%
stemt weinig tot niet af
met de co-teacher over dialogen

DOCENTEN

90%
staat open voor een training
(Bron: Leerlingenvragenlijst (N=124) en
Docentenvragenlijst (N=26))

Kerninzicht

“Leerlingen en docenten op ALASCA missen vooral geen motivatie voor dialoog, maar een gedeeld repertoire om dialoog doelgericht, veilig en structureel vorm te geven.”

Waar kunnen we op voortbouwen?

Positieve houding

- Leerlingen zien de waarde van gesprekken waarin verschillende perspectieven worden gedeeld.
- Docenten vinden dialoog belangrijk en willen er meer mee doen.

Open en respectvolle sfeer

- 70% van de leerlingen ervaart respect voor verschillende meningen.
- 57% van de leerlingen voelt zich veilig om een afwijkende mening te geven.
- Meer dan de helft van de docenten ervaart het klasklimaat als open (54%) en veilig (58%).
- De relatie tussen leerlingen en docenten is open en informeel

Kansen binnen ALASCA

- Co-teaching biedt extra mogelijkheden om gesprekken te begeleiden. 73% van de docenten stemt weinig tot niet af met de co-teacher over de begeleiding van dialogen.
- Het onderwijsconcept biedt ruimte voor samenwerking, maatschappelijke thema's en perspectiefwisseling.

Bereidheid om te leren

- 58% van de docenten geeft aan behoefte te hebben aan praktische handvatten en 90% staat open voor deelname aan een training.

Ontwerpprincipes

1. Dialoog moet worden aangeleerd

(Mercer & Dawes, 2014)
Dialogische vaardigheden ontwikkelen zich niet vanzelf. Leerlingen moeten expliciet leren luisteren, doorvragen, perspectieven verkennen en voortbouwen op elkaars ideeën.

2. Duidelijke structuur creëert veiligheid

(Michaels, O'Connor & Resnick, 2008)
Heldere doelen, werkvormen en gespreksregels vergroten de deelname van leerlingen en ondersteunen een veilige gesprekscultuur.

3. Kleine gesprekken binnen grote groepen

(Eigen onderzoeksdata; Weening et al., onder review)
Kleine gesprekssettings verlagen sociale druk en vergroten de ervaren openheid en veiligheid om perspectieven te delen.

4. De docent ontwerpt, faciliteert en interenieert

(Alexander, 2020)
De docent speelt een actieve rol in het structureren, begeleiden en verdiepen van dialogische gesprekken.

5. Benut co-teaching bewust

(Eigen onderzoeksdata)
Bewuste afstemming tussen co-teachers vergroot de mogelijkheden om gesprekken te begeleiden en meer leerlingen actief te betrekken

6. Veiligheid bouw je vóór het gesprek

(Parker, 2003; Weening et al., onder review)
Openheid en veiligheid ontstaan niet vanzelf, maar vragen om expliciete aandacht voor relaties, gespreksnormen en een ondersteunend klasklimaat.

VOORTZETTING
ONDERZOEK

Jaar 2 Implementatie en evaluatie
Ontwikkeling van een dialoogtraining voor docenten
Implementatie binnen ALASCA
Evaluatie van de effecten op het handelen van docenten

Praktische opbrengst
Ontwikkeling van een handboek met werkvormen, gespreksstructuren en richtlijnen voor het voeren van dialogen op ALASCA

LITERATUUR

- Alexander, R. (2020). *A Dialogic Teaching Companion*. Routledge.
- Hess, D. E., & McAvoy, P. (2015). *The Political Classroom: Evidence and Ethics in Democratic Education*. Routledge.
- Mercer, N., & Dawes, L. (2014). *The study of talk between teachers and students, from the 1970s until the 2010s*. Oxford Review of Education, 40(4), 430-445.
- Michaels, S., O'Connor, C., & Resnick, L. B. (2008). *Deliberative discourse idealized and realized: Accountable talk in the classroom and in civic life*. Studies in Philosophy and Education, 27(4), 283-297.
- Parker, W. C. (2003). *Teaching Democracy: Unity and Diversity in Public Life*. Teachers College Press.
- Weening, Y. R., Nieuweink, H., De Groot, I., & Schutema, I. (under review). *How teachers and students understand, experience, and put into practice openness and safety in classroom dialogue on controversial issues*. Manuscript ingediend voor publicatie.

Diagnosticeren of filosoferen?

Onderzoekers: Wiebe Sabelis

School: ALASCA

Thema: Filosofie, mentale gezondheid en maatschappelijke duiding

Onderzoeksvraag

Hoe kan een filosofische lessenserie bijdragen aan inzicht in mentale gezondheid, filosofische praxis en het de-individualiseren van mentale gezondheidsproblematiek?

Waar gaat dit onderzoek over?

Dit onderzoek vertrekt vanuit de constatering dat mentale gezondheid vaak individualiserend en pathologiserend wordt besproken. De filosofieles biedt ruimte om persoonlijke ervaringen te verbinden met maatschappelijke, existentiële en zingevingsvragen. In het onderzoek is een lessenserie ontworpen rond acht filosofische perspectieven op mentale gezondheid.

Wat levert het op?

Leerlingen waarderen vooral de ruimte voor eigen inbreng, de verbinding tussen contexten en de filosofische experimenten. Beelden en ervaringen blijven soms weken later nog hangen. De lessenserie opent ruimte voor existentiële oriëntatie en biedt taal om persoonlijke ervaringen niet los te zien van bredere maatschappelijke patronen. Voor overdraagbaarheid zijn expliciete ontwerpprincipes en begeleiding nodig.

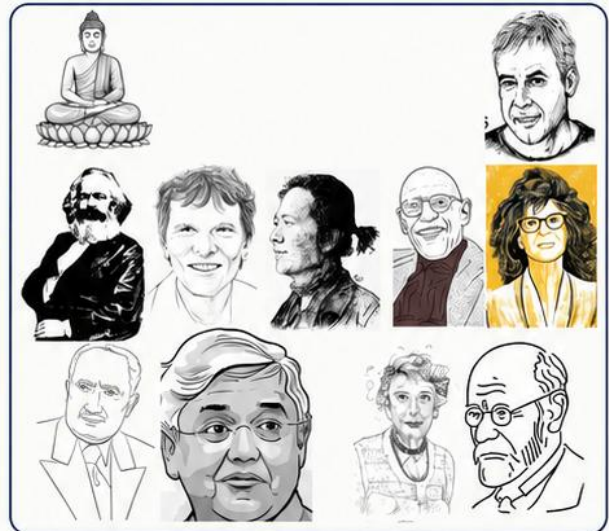
Vervolg of bruikbaarheid

Vervolgstappen zijn een studiedag, een artikel over het onderzoeksproces en mogelijk een publieksfilosofisch boekje.

Diagnosticeren of filosoferen?

Probleem

De taal waarmee we mentale gezondheid bespreken is individualiserend en pathologiserend. Dit onderzoek ontwikkelt een lessenserie die een andere taal aanbiedt: filosofische perspectieven die het persoonlijke en het maatschappelijke verbinden, en een praxis die leerlingen in staat stelt die taal te bewonen.

Methode Onderzoeksvraag

- Hoe kan een filosofische lessenserie bijdragen aan;**
- (1) inzicht in de oorzaken van de mentale gezondheidscrisis onder jongeren
 - (2) de ontwikkeling van een filosofische praxis: het vermogen om filosofische concepten toe te passen op het eigen leven via experiment en reflectie
 - (3) het de-individualiseren van mentale gezondheid?

Onderzoeksinstrumenten

- Literatuuronderzoek: onderwijs, mentale-gezondheid- en filosofische literatuur.
- Focusgroep leerlingen (leerdoelen en waardering), focusgroep filosofiedocenten (overdraagbaarheid) en debatanalyse (filosofische vaardigheden).

Resultaten

Resultaten tot nu toe:

- Lessenserie over acht filosofische perspectieven op mentale gezondheid, elk met presentatie, docentinstructie en filosofisch experimenten.
- Onderzoeksverantwoording voor ontwerpprincipes/kaders: inductief, inter-contextueel, perspectivisme en filosofische praxis.
- Outreach:
 - ESPRIT: OME / I, I & I
 - Stichting Perseus: workshop
 - Filosofie festival @ Lyceum Rotterdam
 - Symposium at Universiteit voor Humanistiek: Conference on Education for Transformation

Verworven inzichten:

- Wat werkt volgens de leerlingen?
 - leerlingen herkennen: ruimte eigen inbreng en intercontextualiteit.
 - Beelden en experimenten bekijken, soms weken later.
 - De lessenserie opent ruimte voor existentiële oriëntatie.
 - Het dagboek niet beoordelen, wel afdwingen.
- Wat kan beter?
 - overdraagbaarheid vraagt om expliciete ontwerpprincipes en begeleiding.

Vervolg

Voortzetting onderzoek: (1) studiedag bij de VFVO over mentale gezondheid en filosofische praxis, (2) artikel over onderzoeksproces en ervaringsgericht onderwijs gericht op docenten in de volle breedte. (3) Publiceren publieks filosofisch boek(je) over perspectieven op de mentale gezondheidscrisis.

Is het nu wel goed?

Onderzoekers: Myrthe Hommes en Michiel Heitink

School: Spring High

Thema: Formatief handelen, feedback en zicht op leren

Onderzoeksvraag

Hoe kunnen we een eenduidige werkwijze implementeren in het team, waardoor we beter zicht krijgen op het leren van onze leerlingen?

Waar gaat dit onderzoek over?

Spring High werkt vanuit een formatieve visie met leerdoelen, feedback en eigenaarschap van leerlingen. De aanleiding voor het onderzoek was dat het zicht op ontwikkeling steeds minder zichtbaar werd doordat het bestaande systeem onvoldoende werd gebruikt en doorontwikkeld.

Wat levert het op?

Met de implementatie van Catwise is gekozen voor een nieuwe start. Het onderzoek laat zien dat feedback minder frequent en minder doelgericht werd gegeven dan gedacht. Door hierover met het team te werken, wordt feedback weer gezien als essentieel onderdeel van goed onderwijs. Leerlingen krijgen meer zicht op hun voortgang en worden meer mede-eigenaar van hun leerproces.

Vervolg of bruikbaarheid

De volgende stap is verdere implementatie van Catwise, eenduidige afspraken over Classroom en Catwise en het blijven versterken van de feedbackcultuur.

'Is het nu wel goed?'

Michiel Heitink en Myrthe Hommes

Probleemstelling:

Het huidige feedbackproces is duidelijk vorm gegeven, het implementeren door middel van het programma Catwise is nog in ontwikkeling. Het zicht op het leren van onze leerlingen wordt steeds beter. Met feedbackrondes is een eerste stap gezet, om dit compleet te maken willen we ook andere modules van Catwise inzetten. Zo krijgen we een volledig beeld van de ontwikkeling van de leerlingen en hebben we zicht op het leren. Om dit te realiseren, moeten we de eenduidige werkwijze gaan implementeren.

Korte beschrijving school:

- Spring High, vernieuwende VO school voor vmbo, havo en vwo
- Ongeveer 200 leerlingen en 30 werknemers
- School in ontwikkeling, vernieuwende visie (werken met leerdoelen ipv cijfers, maatwerk, formatief werken, (zelf)reflectie, eigenaarschap)
- Jongeren (12-18 jaar) uit een diverse omgeving.
- Amsterdam Nieuw-West

Onderzoeksvraag

Hoe kunnen we de eenduidige werkwijze implementeren in het team, waardoor we beter zicht krijgen op het leren van onze leerlingen?

Onderzoeksinstrumenten die dit jaar zijn ingezet:

Workshop geven en bijeenkomsten (gebaseerd op gegevens van vorig jaar), expertgroep/leerpleincoördinatoren, leerlingenraad en gesprekken met het MT

Resultaten

- Welwillend team die zich wil inzetten voor dit doel
- Begin implementatie Catwise
- Uitwerkte leerlijnen in Catwise
- Planning
- Meer kennis en kunde binnen het team mbt feedback
- Zicht op ontwikkeling
 - o Twee feedbackrondes op werkhouding
 - o Summatieve metingen + formatieve feedback
 - o Inzicht op niveau door invullen leerdoelen

Gemaakte opdrachten
werkwijze schoolwerk
Classroom

Behaalde leerdoelen
na elke opdracht
Catwise

Feedback werkhouding
leerlingbespreking

Cijfers meetwerk
laatste check

Beoordeling en advies
naar aanleiding van de 4 criteria

Verworven inzichten:

- Implementatie/verandering kost meer tijd/energie dan verwacht
- Binnen het team is maatwerk nodig; moeilijk om mensen te laten werken
- Eerste stappen geven meer zicht op de ontwikkeling, waardoor we leerlingen beter kunnen helpen

Voortzetting onderzoek:

- Volgend schooljaar willen wij graag verder met de implementatie van Catwise binnen Spring High.
- Leerlingen meer betrekken en inzetten voor vaak in de implementatie
- Ontwikkeling zo breed mogelijk zichtbaar en volledig toegepast.

Van scholing voor docenten naar duurzame verandering binnen de school

Onderzoekers: Vera Vis en Imke Spruit

School: ROC van Amsterdam

Thema: Docentprofessionalisering en borging

Onderzoeksvraag

Hoe zorgen we ervoor dat scholing niet stopt na de laatste trainingsdag maar leidt tot duurzame verandering in de onderwijspraktijk?

Waar gaat dit onderzoek over?

Het ROC van Amsterdam investeert veel in professionalisering van docenten. De vraag is wat scholing op langere termijn oplevert en of nieuwe inzichten ook zichtbaar worden in het dagelijks handelen van docenten. Focusgroepgesprekken laten zien dat vooral evaluatie en borging na scholing kwetsbare onderdelen zijn.

Wat levert het op?

De opbrengst is het Impactplan Docentprofessionalisering. Dit plan helpt teams om de volledige PDCA-cyclus bewust te doorlopen, vanaf de voorbereiding van scholing tot een jaar na afloop. Het plan stimuleert eigenaarschap, verbindt scholing met de onderwijsvisie en ondersteunt teams bij het vasthouden van nieuw gedrag in de praktijk.

Vervolg of bruikbaarheid

Het Impactplan kan worden ingezet bij nieuwe scholingstrajecten en verder worden aangescherpt op basis van ervaringen in teams.

VERA VIS & IMKE SPRUIT VAN SCHOLING NAAR DUURZAME VERANDERING

PROBLEEMSTELLING

Het ROCvA investeert fors door middel van scholing voor docenten, om gelijke kansen te bevorderen. De praktijk laat echter zien dat enkel het volgen van scholing niet voldoende is om duurzame verandering te weeg te brengen.

ROC VAN AMSTERDAM

Het ROCvA heeft omvat 9 MBO colleges in Amsterdam en Flevoland. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden op MBO colleges West en Zuidoost.

Impactplan Docentprofessionalisering

ONLINE MAGAZINE

Kom met ons in contact en bekijk het Impactplan docentprofessionalisering in een online magazine via de QR code

LITERATUUR

- Sims et al., 2025
- Speksnijder, A. (2020). De trainingsachtbaan: Eenvoudig trainen met blijvend resultaat. Het Boekenschap
- Darling-Hammond et al., 2017; Desimone, 2009; Hermanussen et al., 2024; van Veen et al., 20212

Optimalisatie intake

Onderzoekers: Ruben van Lent en Sofie Kusters

School: ROC van Amsterdam en Flevoland

Thema: Intake, matching en studiesucces

Onderzoeksvraag

Hoe kan het intakeproces binnen ROCvA-F bijdragen aan een betere match tussen student en opleiding en daarmee de uitval helpen verlagen?

Waar gaat dit onderzoek over?

Veel ongediplomeerde uitstroom hangt samen met een opleiding die anders blijkt dan verwacht. In dit onderzoek is gekeken hoe intake kan bijdragen aan een realistischer opleidingsbeeld en een betere match tussen student en opleiding. Er zijn interviews gehouden met collega's, vragenlijsten afgenomen bij studenten en rendementcijfers geanalyseerd.

Wat levert het op?

Studenten geven aan behoefte te hebben aan persoonlijke aandacht en realistische ervaringen vooraf. Teams met hogere rendementen zetten vaker individuele gesprekken, toetsen of opdrachten in, hebben een georganiseerd intakeproces en adviseren studenten actiever. Een goede intake kan leiden tot een beter opleidingsbeeld en daarmee tot een lagere uitvalsintentie.

Vervolg of bruikbaarheid

Het vervolg richt zich op het delen van inzichten en het verder versterken van intake als expertise binnen de organisatie.

Optimalisatie intake

Ruben van Lent & Sofie Kusters

Probleem

Probleemstelling:

Een groot deel van onze ongediplomeerde uitstroom rapporteert dat de opleiding heel anders bleek dan gedacht. Zowel oud-studenten als collega's gaven aan dat er met een goede intake veel te winnen valt.

Het **ROC van Amsterdam** en **Flevoland** behoort met bijna 40.000 studenten tot de grootste MBO's van Europa. Dit onderzoek heeft door de hele instelling plaatsgevonden.

Onderzoeksvraag

Hoe kan het intakeproces binnen ROCvA-F bijdragen aan een betere match tussen student en opleiding en daarmee de uitval helpen verlagen?

Methode

Onderzoeksinstrumenten die dit jaar zijn ingezet:

- 20 gestandaardiseerde interviews bij collega's die betrokken zijn bij de intake
- 516 vragenlijsten ingevuld door studenten verspreid over 18 opleidingen (open en gesloten vragen)
- Analyse van historische rendementcijfers

Resultaten

Teams met hogere rendementen:

- zetten vaker individuele gesprekken in
- zetten vaker toetsen of opdrachten in
- hebben een georganiseerd intakeproces
- adviseren studenten actiever

Studenten zeggen:

- Ik wil weten wat ik kan verwachten
- Geef me vooraf realistische ervaringen en persoonlijke aandacht

Een goede intake leidt tot een beter opleidingsbeeld en dat leidt tot een lagere uitvalsintentie

Verworven inzichten:

- 1 Persoonlijke intakegesprekken
- 2 Ervaringsgerichte oriëntatie
- 3 Maak intake een expertise
- 4 Monitor uitval in relatie tot intake

Toekomst

Voortzetting onderzoek:

Wil je meer weten over het onderzoek of de resultaten of ben je benieuwd hoe we hiermee verder gaan? Neem contact op met Ruben van Lent, r.vanlent@rocva.nl of Sofie Kusters, s.kusters@rocva.nl

Call me, maybe?!

Onderzoekers: Loes Faber en Sarah Yousfi

School: MBO College Zuidoost

Thema: Schoolaanwezigheid en relationeel contact

Onderzoeksvraag

Heeft het bellen bij het eerste uur afwezigheid invloed op de aanwezigheid van niveau 2 studenten?

Waar gaat dit onderzoek over?

Binnen niveau 2 is schoolaanwezigheid een complex en hardnekkig vraagstuk. Dit onderzoek kijkt naar een gerichte belinterventie bij afwezigheid en naar de manier waarop studenten dat contact ervaren. Er is gewerkt met een regressie-discontinuïteitsontwerp, interviews en een gerandomiseerde gecontroleerde studie.

Wat levert het op?

De kwantitatieve resultaten laten geen significante verbetering in aanwezigheid zien. In de eerste week van de RCT was er wel een effect, maar dat nam af. De interviews laten zien dat veel studenten het telefoontje waarderen omdat zij zich gezien en gehoord voelen. De opbrengst is daarmee genuanceerd: bellen is geen losse oplossing voor afwezigheid maar kan wel bijdragen aan relationeel contact en betrokkenheid.

Vervolg of bruikbaarheid

Vervolgstappen zijn kennisdeling, verder werken aan schoolaanwezigheid en het verkennen van een schoolaanwezigheidsteam.

CALL ME, MAYBE?!

BELINTERVENTIE TER VERBETERING VAN SCHOOLAANWEZIGHEID

Auteurs
Sarah Yousfi & Loes Faber

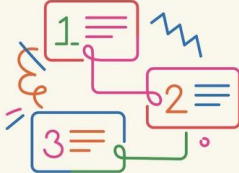
01 BESCHRIJVING SCHOOL

- MBO College Zuidoost
- In totaal 3.885 studenten
- Brede niveau 2 opleiding heeft 370 studenten
- Jongeren tussen 16 en 27 jaar, afkomstig uit een cultureel diverse, stedelijke omgeving
- Praktijk en beroepsgericht leren

02 PROBLEEMSTELLING

Binnen het MBO-onderwijs, met name op niveau 2, is sprake van een structureel hoge (40%) afwezigheid onder studenten. Deze afwezigheid heeft negatieve gevolgen voor hun leerprestaties, motivatie en kans op het behalen van een diploma.

03 ONDERZOEKSVRAAG

Heeft het bellen bij (het eerste uur) afwezigheid invloed op de aanwezigheid van niveau 2 studenten?

subvraag: Hoe ervaren studenten het bellen bij afwezigheid door school?

04 ONDERZOEKSMETHODE

Studie 1 (N= 38)

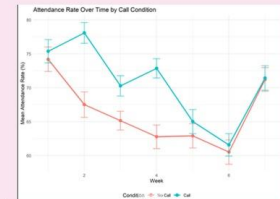
- regressie-discontinuïteitsontwerp
- 10 weken zonder bellen bij 1e uur afwezigheid vs 10 weken wel bellen
- P2 + P3
- aanvullend: semi-gestructureerde interviews met 6 studenten

Studie 2 (N= 83)

- gerandomiseerde gecontroleerde studie (RCT)
- P1

05 RESULTATEN

- Beide studies vonden geen significante verbetering in de toename van aanwezigheid.
- De RCT studie liet wel een significant effect zien in de 1e week maar dit effect nam in de loop van tijd af en verdween uiteindelijk.
- De meeste studenten waarden het contactmoment, omdat zij zich door het telefoontje gezien en gehoord voelen.
"Het wordt gezien dat ik er niet ben, dus toen kreeg ik zo'n gevoel van ze letter op mij dus dan ga ik me beter gedragen."
- Alle geïnterviewde studenten beschouwen bellen als de meest effectieve manier om contact op te nemen bij afwezigheid, boven appen of Teams.
"Ik zou liever gebeld willen worden, want je hoort dan de stem van die persoon. Bij app vat je dingen misschien verkeerd op."
- Sommige studenten ervaren geen effect van de bel-interventie op hun aanwezigheid, terwijl anderen aangeven dat het telefoontje hen juist stimuleerde om naar school te komen
"Ik probeer dan gewoon op tijd te komen, om niet meer gebeld te worden."

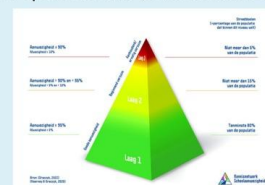
06 VERWORVEN INZICHTEN

- Schoolaanwezigheid is een complex fenomeen
- Eenzijdige belinterventie zorgt niet voor meer aanwezigheid
- Paradigmaswitch: spreken over schoolaanwezigheid versus verzuim
- Bellen met studenten bij afwezigheid wordt wel gewaardeerd. Ze voelen zich gezien en gehoord
- Studenten hebben zelf goede ideeën om de schoolaanwezigheid te vergroten

HOE NU VERDER?

- Artikel in een wetenschappelijk tijdschrift en onderwijsvakblad
- Tijdens medewerkersdagen kennissessies verzorgen
- Opzetten House of Research (onderzoeksgroep) binnen de school
- Ambitie: opzetten SAT (Schoolaanwezigheidsteam)

Wat deze opbrengsten laten zien

Deze opbrengstenbundel laat zien wat praktijkgericht onderzoek binnen de WOA-vo/mbo kan betekenen. Niet alleen als terugblik op een onderzoeksjaar maar vooral als aanzet tot verder gesprek, verdere ontwikkeling en nieuwe verbindingen tussen scholen, opleidingen en onderzoekers.

Verschillende vormen van opbrengst

De opbrengsten zijn verschillend van vorm. Soms gaat het om een concreet instrument, soms om een werkwijze, een eerste inzicht, een ontwerpprincipe of juist een scherpe vervolgvraag. Samen laten ze zien dat onderwijsontwikkeling vaak begint bij goed kijken naar de eigen praktijk en bij de bereidheid om daar samen van te leren.

Meer weten over een onderzoek

Wie meer wil weten over een specifiek onderzoek of over de verdere ontwikkeling van een opbrengst, kan hiervoor contact opnemen met de betreffende school. De onderzoeksdocent is via de school benaderbaar voor meer informatie, toelichting of uitwisseling.

Een uitnodiging om verder te bouwen

Zo is deze bundel geen eindpunt maar een uitnodiging om inzichten verder te brengen, ervaringen te delen en vragen te blijven stellen. Want juist daar, in het samen onderzoeken en verder ontwikkelen, krijgt praktijkgericht onderzoek betekenis voor het onderwijs in Amsterdam.

Jeroen Verzijden

namens de partners van [WOA vo/mbo](#)